

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Інститут енергозбереження та енергоменеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Ю.І.Якименко
(підпис) (ініціали, прізвище)
«30» 03 2017 р.

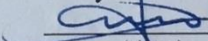
ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
інженерних спеціальностей університету

Ухвалено методичною радою
університету

Протокол від 30.03 2017 р. № 7

Заступник голови методичної ради

 С.П.Богач
(підпис) (ініціали, прізвище)

«30» 03 2017 р.

Київ 2017

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Інститут енергозбереження та енергоменеджменту**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

_____ Ю.І.Якименко
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2017 р.

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки бакалаврів

інженерних спеціальностей університету

Ухвалено методичною радою
університету

Протокол від 30.04. 2017 р. № 7

Заступник голови методичної ради

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2017 р.

Київ 2017

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

<u>Зав. кафедри, д.т.н., професор Левченко Олег Григорович</u> (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)	_____	(підпис)
<u>доцент, канд. техн. наук, доцент Полукаров Олексій Ігорович</u> (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)	_____	(підпис)
<u>доцент, канд. техн. наук, доцент Зацарний Віктор Васильович</u> (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)	_____	(підпис)
<u>старший викладач Землянська Олена Василівна</u> (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)	_____	(підпис)

Програму затверджено на засіданні кафедри охорони праці промислової та цивільної безпеки
(повна назва кафедри)

Протокол від «22» лютого 2017 року № 5

Завідувач кафедри

_____ О.Г.Левченко
(підпис) (ініціали, прізвище)

«___» _____ 2017 р.

Вступ

Програму навчальної дисципліни «Охорона праці та цивільний захист»

(назва навчальної дисципліни)

складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів

(назва ОКР)

усіх інженерних спеціальностей університету на основі Кодексу законів про працю, Законів України: «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII (поточна редакція – 05.04.2015), «Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки» від 04.04.2013 № 178-VII (поточна редакція – 01.01.2015), «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 № 964-IV (поточна редакція – 07.08.2015); Кодексу цивільного захисту України, Постанов Кабінету міністрів України: «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» від 26.06.2013 № 444, «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» від 09.01.2014 № 11, Розпорядження Кабінету міністрів України «Про затвердження плану основних заходів цивільного захисту на 2016 рік» від 06.04.2016 № 269-р, Типового положення «Про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» (НПАОП 0.00-4.12-05), Листа Міністерства освіти і науки України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 05.02.2015 № 1/9-55/02-1645/12 «Про заходи безпеки на можливі ризики виникнення надзвичайних ситуацій, терористичних актів, диверсій, мінування».

Навчальна дисципліна належить до циклу базової підготовки.

Предметом навчальної дисципліни є законодавчі, нормативно-правові, соціально-економічні, інженерно-технічні та санітарно-гігієнічні основи безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту.

Міждисциплінарні зв'язки: У структурно-логічній схемі дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» вивчається на етапі підготовки фахівців рівня бакалавр і є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних, прикладних наук та основних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Це забезпечує можливість викладання дисципліни з урахуванням професійної орієнтації майбутніх фахівців.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців усвідомлення необхідності та компетенцій вирішувати на первинних посадах типові завдання усіх напрямків професійної діяльності з обов'язковим дотриманням вимог охорони праці, відповідальності за особисту та колективну безпеку у повсякденних умовах та під час надзвичайних ситуацій, особливого та воєнного стану

За результатами вивчення дисципліни бакалаври за відповідними спеціальностями мають бути здатні вирішувати типові професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та цивільного захисту і володіти такими компетенціями:

- використовувати положення законодавчих актів і нормативно-правових документів з охорони праці та цивільного захисту у своїй фаховій діяльності;
- оцінювати санітарно-гігієнічні умови та рівень безпеки праці на окремих робочих місцях і у виробничих приміщеннях;
- виконувати на первинній посаді професійні функції, обов'язки і повноваження з охорони праці, виробничої та цивільної безпеки.
- ідентифікувати шкідливі і небезпечні фактори в побутовому і соціальному середовищі, користуватись основними методами збереження життя і здоров'я, у тому числі в умовах надзвичайних ситуацій (НС).

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- соціально-економічних, законодавчих, нормативно-правових і організаційних основ охорони праці та цивільного захисту;
- сучасних проблем, головних завдань і принципів забезпечення безпеки людини;
- базових положень гігієни праці і виробничої санітарії;
- організаційно-технічних основ виробничої і пожежної безпеки;
- обов'язків і порядку дій в умовах надзвичайних ситуацій та військового стану.

уміння:

у виробничо-технологічній діяльності:

- здійснювати ідентифікацію шкідливих і небезпечних факторів в оточуючому середовищі;
- оцінювати технологічні процеси та обладнання на відповідність вимогам стандартів безпеки і гігієни праці;

в організаційно-управлінській діяльності:

- обирати та експлуатувати сучасні засоби колективного та індивідуального захисту;
- оцінювати виробниче середовище на відповідність санітарно-гігієнічним вимогам, використовувати результати паспортизації санітарно-технічного стану підрозділу та атестації робочих місць;
- оцінювати рівень вибухо-пожежонебезпеки приміщень і забезпечувати відповідність заходів пожежної профілактики, засобів, пристроїв та заходів протипожежного захисту нормативним вимогам;
- проводити і оформлювати інструктажі з охорони праці на робочих місцях;
- проводити необхідні дії при виникненні нещасних випадків під час виконання робіт;
- визначати показники вибухо-пожежної небезпеки приміщень і вибирати перелік і марки первинних засобів пожежогасіння;
- кваліфіковано діяти при виникненні та в умовах аварійних і надзвичайних ситуацій;
- забезпечувати ефективність проведення евакуаційних заходів
- оцінювати гігієнічні характеристики умов праці на робочих місцях.

2. Структура навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» відводиться 120 годин/4 кредити ECTS, вона складається з одного кредитного модулю.

Рекомендований розподіл навчального часу

Форма Навчання	Кредитні модулі	Всього		Розподіл навчального часу за видами занять				Семестрова атестація
		кредитів	годин	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	СРС	
<i>Денна (для технологічно небезпечних спеціальностей)</i>	1	4	120	36	28	8	48	<i>Диф. залік</i>
<i>Денна (для інших)</i>	1	4	120	36	36	-	48	<i>Диф. залік</i>
<i>Заочна</i>	1	4	120	8	4	-	108	<i>Диф. залік</i>

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Безпека життєдіяльності – запорука сталого розвитку

Модель життєдіяльності людини. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.

Аксиоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи та системний підхід у безпеці життєдіяльності. Класифікація небезпек. Критерії переходу небезпечної події у НС.

Ризик, як кількісна оцінка небезпек. Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, що охоплюють людину, об'єкти техносфери та природне середовище. Методичні підходи до визначення ризику. Методи ідентифікації і оцінювання ризиків. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятної ризику. Управління ризиком.

Глобальні проблеми людства.

Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори. Збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення. Вплив сучасних інформаційних технологій на здоров'я людини та безпеку суспільства. Маніпуляція свідомістю. Корупція та криміналізація суспільства. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їх профілактика. Злочинність як фактор безпеки, її види. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі.

Психологічна стійкість людини та її роль у забезпеченні безпеки. Психофізіологічні чинники потенційної безпеки тимчасової та постійної дії.

Класифікація травм в залежності від виду діяльності постраждалого, за ступенем важкості, в залежності від факторів, що впливають, за формою прояву. Важливість надання першої долікарської допомоги для збереження здоров'я та життя постраждалого. Порядок надання першої невідкладної долікарської допомоги у різних ситуаціях.

Розділ 2. Охорона праці

Охорона праці як складова безпеки життєдіяльності. Структура охорони праці. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці. Виробнича санітарія і безпека.

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Джерела та оцінка забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони. Вентиляція та кондиціонування повітря

Класифікація видів і систем виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Гігієнічна оцінка освітлення. Джерела і пристрої штучного освітлення. Загальний підхід до вибору, оптимізації та експлуатації систем освітлення.

Акустичні фактори виробничого середовища. Гігієнічна оцінка вібрації, шуму, ультра - та інфразвуку на робочому місці. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від акустичних факторів.

Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів і випромінювань. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання. Гігієнічна оцінка та захист від електромагнітних випромінювань та полів.

Джерела і оцінка безпеки впливу іонізуючого випромінювання на робочих місцях. Основні напрямки, заходи і засоби захисту працівників від радіаційної безпеки.

Психофізіологічні шкідливі фактори трудового процесу, їх оцінка і заходи захисту.

Гігієнічна класифікація праці. Атестація робочих місць за умовами праці.

Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-гігієнічні вимоги до виробничих та допоміжних приміщень, розташування виробничого та офісного обладнання, комп'ютерної техніки та організації робочих місць.

Основні джерела і характеристика небезпек, притаманних галузі.

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Вимоги безпеки до робочих місць. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка. Стандартні вимоги щодо заходів безпеки при роботі з машинами. Засоби та прилади безпеки на робочому місці. Безпека експлуатації автоматів і роботів.

Безпека під час експлуатації спеціальних систем та видів робіт. Вимоги безпеки і сучасні заходи та засоби колективного та індивідуального захисту працюючих при виконанні окремих видів робіт, характерних для типових виробничих і невиробничих підприємств або організацій галузі (сфери діяльності відповідно до спеціальності).

Електричний струм як фактор небезпеки. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Напрями підвищення безпеки експлуатації електроустановок. Засоби захисту при прямому і непрямому дотику. Електрозахисні засоби (ЕЗЗ). Захисні заходи в електроустановках.

Загальні поняття про основи теорії виникнення, розвитку та припинення горіння.. Показники пожежо- і вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухо- та пожежонебезпечних зон. Основні напрямки забезпечення пожежної безпеки об'єктів господарської діяльності. Дії персоналу при виникненні пожежі.

Законодавство України про охорону праці. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Система державного управління і нагляду за охороною праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП), стандарти та інші загальнодержавні документи з охорони праці. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці.

Конвенції та Рекомендації Міжнародної організації праці (МОП) в галузі охорони праці. Законодавча база Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці - частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці.

Структура, основні функції та завдання управління охороною праці в організації. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП) Служба охорони праці підприємства.. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2010.

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

Атестація робочих місць за умовами праці. Карта умов праці.

Громадський контроль за станом охорони праці в організації.

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.

Взаємозв'язок охорони праці і фінансово-економічних показників діяльності підприємства. Фінансування охорони праці. Оцінка ефективності витрат на охорону праці. Охорона праці як інструмент управління втратами.

Розділ 3. Цивільний захист населення і територій

Законодавча і нормативно правова база цивільного захисту

Класифікація надзвичайних ситуацій. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України). Суб'єкти забезпечення цивільного захисту. Основні принципи здійснення цивільного захисту. Єдина державна система цивільного захисту (ЄСЦЗ).

Права та обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту. Загальні принципи навчання та підготовки населення до дій в умовах надзвичайних ситуацій. Система інструктажів з ЦЗ. Програми підготовки населення до дій у НС.

Надзвичайні ситуації природного характеру, фактори їх прояву і впливу на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки. Осередки ураження (ОУ).. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів, щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.

Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки. Характеристика ОУ. Особливості захисту населення.

Загальні принципи та способи захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій. Оповіщення та інформування у сфері ЦЗ, під час військового та особливого стану. Правила безпечної поведінки при виникненні НС. Використання засобів індивідуального захисту, укриття людей у захисних спорудах (ЗС). Життєзабезпечення постраждалих в зонах НС. Заходи з евакуації. Дії населення, яке опинилось в осередку інфекційних захворювань.

Завдання та обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту. Структура ЦЗ на об'єкті господарської діяльності (ОГД). Заходи цивільного захисту на ОГД. Забезпечення безпеки на підприємствах, в установах та організаціях, як складової частини сталого функціонування ОГД. Умови сталого функціонування ОГД у разі НС. Фактори, які впливають на стійкість роботи ОГД. Комплекс організаційно-захисних заходів. Критерії оцінювання стійкості об'єкта. Забезпечення надійного захисту та життєзабезпечення виробничого персоналу. Підготовка до відновлення роботи ОГД. Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту об'єкту господарювання в умовах НС. Комплекс організаційних заходів по запобіганню і мінімізації наслідків НС. Функції та обов'язки керівника ОГД і порядок дій персоналу в умовах виникнення НС, під час військового та особливого стану..

Організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на ОГД. Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Локалізація та ліквідація аварій. Умови проведення, послідовність і способи виконання рятувальних та інших невідкладних робіт. Способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції на об'єкті господарської діяльності.

Заходи безпеки при проведенні рятувальних робіт.

4. Рекомендована тематика практичних занять

Метою практичних занять є поглиблення знань за окремими темами лекційного матеріалу та питань, які вивчаються самостійно, формування умінь: оцінки небезпечних та шкідливих чинників, вражаючих факторів та їх впливу на здоров'я людини, розробки ризик-стратегій з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків, надання першої долікарської допомоги, проведення евакуаційних заходів. Під час проведення практичних занять створюється інтерактивне середовище, яке сприятиме розвитку у студентів творчого мислення, умінню вирішувати завдання та напрацюванню практичних навиків.

Рекомендується така тематика практичних занять:

1. Вплив вражаючих, небезпечних та шкідливих факторів на здоров'я людини
2. Визначення ризику за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей
3. Розрахунок ризику імовірнісних структурно-логічних моделей.

4. Фактори радіаційного впливу на людину.
 5. Вплив інформаційних чинників на здоров'я та безпеку людини.
 6. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини.
 7. Психотипи за реакцією людей на небезпеку.
 8. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика.
 9. Стресостійкість людини та її роль у забезпеченні безпеки.
 10. Вплив темпераменту людини на працездатність та швидкість прийняття рішень.
 11. Раціональне харчування, як запорука збереження здоров'я.
 12. Базові вміння надання першої долікарської допомоги.
 13. Оцінка і способи забезпечення відповідності вимогам охорони праці параметрів повітря робочої зони.
 14. Оцінка і способи забезпечення відповідності вимогам охорони праці параметрів освітлення виробничих і офісних приміщень.
 15. Оцінка і способи забезпечення відповідності вимогам охорони праці параметрів шуму, ультра- інфразвуку на робочих місцях.
 16. Оцінка і способи забезпечення відповідності вимогам охорони праці параметрів виробничих вібрації.
 17. Оцінка і способи забезпечення відповідності вимогам охорони праці параметрів електромагнітних полів і випромінювань радіочастотного діапазону
 18. Оцінка і способи забезпечення відповідності вимогам охорони праці параметрів випромінювань оптичного діапазону
 19. Розрахунок систем вентиляції і кондиціонування повітря.
 20. Аналіз пожежної небезпеки об'єктів Методи і засоби гасіння пожеж.
 21. Алгоритм забезпечення пожежної безпеки об'єкту
 22. Оцінювання впливу небезпек при аварії на вибухонебезпечному об'єкті.
- Рекомендації для цивільного населення.
23. Оцінювання радіаційної обстановки в зонах радіаційного забруднення. Рекомендації для цивільного населення.
 24. Оцінювання впливу ХНР при аварії на хімічно небезпечному об'єкті та транспорті. Рекомендації для цивільного населення.
 25. Оцінювання стійкості роботи об'єкта господарської діяльності при НС.
 26. Оцінювання надійності захисту робітників і службовців об'єкта господарської діяльності з використанням захисних споруд.
 27. Проведення навчання з евакуаційних заходів в межах території університету.

Тематика практичних занять визначається фаховою спрямованістю підготовки бакалаврів, обирається та наводиться у робочій навчальній програмі дисципліни «Охорона праці та цивільний захист». При цьому допускається розширення переліку і тем практичних занять, якщо цього вимагають специфіка та особливості відповідної спеціальності.

5. Рекомендований перелік лабораторних робіт

Метою лабораторних робіт є оволодіння студентами засобами і методами дослідження параметрів виробничого середовища та трудового процесу, оцінки небезпечних і шкідливих чинників, впровадження заходів їх нормалізації та використання засобів захисту.

Рекомендується така тематика лабораторних робіт.

1. Оцінка параметрів повітря робочої зони та засобів індивідуального захисту органів дихання
2. Дослідження параметрів і оцінка ефективності роботи систем вентиляції
3. Дослідження електробезпеки працівників під час роботи з електроустановками, які живляться від трифазних електромереж з різним режимом нейтралі
4. Дослідження параметрів крокових напруг і ефективності засобів захисту
5. Оцінка гігієнічних характеристик освітлення робочих місць і приміщень

6. Дослідження способів підвищення ефективності і безпеки використання систем освітлення робочих місць і приміщень

7. Оцінка гігієнічних параметрів шуму на робочих місцях. Дослідження ефективності звукоізолюючих конструкцій.

Тематика лабораторних робіт, яка може розширюватись, визначається фаховою спрямованістю за відповідним напрямом підготовки бакалаврів та наводиться у робочій навчальній програмі дисципліни «Охорона праці та цивільний захист».

6. Рекомендована література

6.1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти

- 6.1.1. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (поточна редакція – 30.09.2016) – zakon4.rada.gov.ua.
- 6.1.2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI (поточна редакція – 05.10.2016) – zakon2.rada.gov.ua.
- 6.1.3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (поточна редакція – 05.10.2016) – zakon5.rada.gov.ua.
- 6.1.4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (поточна редакція – 27.07.2016) – zakon3.rada.gov.ua.
- 6.1.5. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV (поточна редакція – 07.08.2015) – zakon5.rada.gov.ua
- 6.1.6. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII (поточна редакція – 01.01.2016) – zakon5.rada.gov.ua.
- 6.1.7. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII (поточна редакція – 28.12.2015) – zakon5.rada.gov.ua.
- 6.1.8. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII (поточна редакція – 01.01.2016) – zakon2.rada.gov.ua.
- 6.1.9. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру Держсанепідемнагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
- 6.1.10. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР (поточна редакція – 26.10.2014) – zakon3.rada.gov.ua.
- 6.1.11. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. № 15/98-ВР (поточна редакція – 29.09.2013) – К., 1998.
- 6.1.12. Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки: Закон України від 04.04.2013 (поточна редакція – 01.01.2015) – zakon2.rada.gov.ua.
- 6.1.13. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187: Міжнародний документ від 15.06.2006 № 187 – zakon5.rada.gov.ua.
- 6.1.14. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII (поточна редакція – 05.04.2015) – zakon5.rada.gov.ua.
- 6.1.15. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V (поточна редакція – 01.01.2017) – zakon0.rada.gov.ua.
- 6.1.16. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI (поточна редакція – 10.02.2016) – zakon2.rada.gov.ua.
- 6.1.17. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII (поточна редакція – 01.01.2015) – zakon2.rada.gov.ua.
- 6.1.18. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV (поточна редакція – 01.01.2017) – zakon0.rada.gov.ua.

- 6.1.19 ДСТУ 2272-2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.
- 6.1.20. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення
- 6.1.21. ДСТУ ОHSAS 18001:2010 Системи управління гігієною та безпекою праці.
Вимоги.
- 6.1.22. Реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).
- 6.1.23. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV (поточна редакція – 07.08.2015) – zakon5.rada.gov.ua.
- 6.1.24. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: Постанова Кабінету міністрів України від 26.06.2013 № 444 – zakon3.rada.gov.ua.
- 6.1.25. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова Кабінету міністрів України від 09.01.2014 № 11 – zakon5.rada.gov.ua.
- 6.1.26. Про затвердження плану основних заходів цивільного захисту на 2016 рік: Розпорядження Кабінету міністрів України від 06.04.2016 № 269-р – zakon2.rada.gov.ua.
- 6.1.27. Про заходи безпеки на можливі ризики виникнення надзвичайних ситуацій, терористичних актів, диверсій, мінування: Лист Міністерства освіти і науки України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 05.02.2015 р. № 1/9-55/02-1645/12 – document.ua.

6.2. Основна література

- 6.2.1. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб./за ред. Г.П. Демиденко. – К.: НТУУ «КПІ», 2008. – 300 с.
- 6.2.2. Зацарний В.В., Праховнік Н.А., Землянська О.В., Зацарна О.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання. /http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263/
- 6.2.3. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. / за ред. Є. П. Желібо. 6-е вид. –К.: "Каравела", 2009. – 344 с.
- 6.2.4. Основи охорони праці: підручник. [Ткачук К.Н., Халімовський М.О., Зацарний В.В., Зеркалов Д.В. та ін].. – К.: Основа, 2011. – 474 с.
- 6.2.5. Основи охорони праці [Електронне видання] : підручник / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Д. В. Зеркалов, О. І. Полукаров [та ін] ; НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського». – Електронні текстові данні (1 файл: 7,4 Мбайт). – Київ : Основа, 2015. – 456 с. – Назва з екрана. – Доступ : http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18512
- 6.2.6. Ткачук К. Н., Зацарний В. В., Каштанов С.Ф. та ін. Охорона праці та промислова безпека: навч. посіб. – К.: Лібра, 2010. – 559 с.
- 6.2.7. Левченко О. Г., Полукаров О. І. Охорона праці у зварювальному виробництві: Навчальний посібник. – К. : Основа, 2014. – 352 с.
- 6.2.8. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD / за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.
- 6.2.9. Ткачук К.Н., Мольчак Я.О., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І. та ін. Управління охороною праці: Навчальний посібник. – Луцьк: 2012. – 287 с.
- 6.2.10. Ткачук К.Н., Єсипенко А.С., Филипчук В.Л., Полукаров О.І. та ін. Система державного нагляду за промисловою безпекою та охороною праці: Навчальний посібник. – Рівне: 2012. – 384 с.
- 6.2.11. Ткачук К.Н., Калда Г.С., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І. та ін. Психологія праці та її безпеки: Навчальний посібник. – Хмельницький: 2011. – 135 с.
- 6.2.12. Ткачук К.Н., Филипчук В.Л., Каштанов С.Ф., Зацарний В.В., Полукаров О.І. та ін. Виробнича санітарія: Навчальний посібник. – Рівне: 2012. – 443 с.

- 6.2.13. Міхеєв Ю. В., Землянська О.В. Цивільний захист. Конспект лекцій: електронне видання.
- 6.2.14. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.
- 6.2.15. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.– К: Центр учбової літератури, 2008.– 158 с.
- 6.2.16. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2008, -250с.
- 6.2.17. Міхеєв Ю.В., Праховнік Н.А., Землянська О.В., Цивільний захист: Навчальний посібник – К.: Основа, 2014. – електронне видання.
- 6.2.18 Цивільний захист. Конспект лекцій: Міхеєв Ю.В., Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ», 2015. – електронне видання. /<http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3559/>
- 6.2.19. Цивільний захист. Методичні вказівки до виконання практичних робіт: Міхеєв Ю.В., Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ», 2016. – електронне видання. /<http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3568/>
- 6.2.20. Безпека життєдіяльності. Конспект лекцій. Праховнік Н.А., Зацарний В.В., Землянська О.В. – К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2015. – електронне видання. /<http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18956/>

6.3. Додаткова література

- 6.3.1. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.
- 6.3.2. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджені Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
- 6.3.3. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці, затверджені Головою Держгірпромнагляду 7.02.2008 р.
- 6.3.4. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559.
- 6.3.5. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».
- 6.3.6. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці».

7. Засоби діагностики успішності навчання

Для підсумкової комплексної діагностики пропонується використовувати залікові білети, які повинні мати не менш трьох питань (по одному з кожного розділу) і двох завдань. Типовий перелік питань/завдань наведено у додатку 1., який може корегуватися і доповнюватися у відповідності зі змістом робочих навчальних програм кредитного модуля для конкретних спеціальностей.

8. Методичні рекомендації

Навчальна програма «Охорона праці та цивільний захист» є загальною для підготовки бакалаврів всіх інженерних спеціальностей університету. При розробці робочої навчальної програми змістовна частина навчальної програми може корегуватися шляхом виключення і скорочення або включення, розширення та конкретизації окремих пунктів і питань у відповідності зі спеціальністю майбутнього фахівця.

Остаточні обсяги вивчення окремих тем дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист», а також розподіл навчального часу за видами занять визначаються викладачами і відображаються у робочих навчальних програмах. У робочій навчальній програмі дисципліни завдання вивчення кредитного модулю подають у вигляді системи

конкретних знань, умінь та компетенцій із зазначенням рівня їх сформованості за напрямом відповідно до освітньо-професійної програми.

Розподіл навчального часу за видами занять (лекції, практичних, лабораторних, СРС) визначаються робочими навчальними планами, розробленими випусковими кафедрами з урахуванням форми навчання.

Робочі навчальні програми дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» щорічно поновлюють з урахуванням розвитку науки, техніки, культури, економіки, технологій та соціальної сфери.

Кафедра «Охорони праці, промислової та цивільної безпеки» спільно з факультетами і інститутами "КПІ ім. Ігоря Сікорського" забезпечує студентам, що навчаються за індивідуальними програмами, можливість виконання навчальних завдань «Охорона праці та цивільний захист», за індивідуальною програмою, у тому числі за технологією змішаного навчання.

Оцінка якості засвоєння навчальної програми з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» включає поточний контроль успішності студентів та складання заліку і здійснюється у відповідності до Положення про РСО, яке встановлює особливості рейтингу з урахуванням змістовної специфіки і розподілу навчального часу за видами занять. РСО ухвалюється на засіданні кафедри охорони праці, промислової та цивільної безпеки і додається до робочої навчальної програми.

Умови реалізації навчальної програми

Кафедра охорони праці, промислової та цивільної безпеки розробляє (за потребою) уточнені навчальні та робочі програми дисципліни «Охорона праці та цивільний захист», методичне забезпечення окремих занять та самостійної роботи студентів та затверджує їх на відповідних факультетах та в інститутах.